

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přirodovědecká fakulta

Katedra rozvojových studií

FUNGOVÁNÍ NÁBOŽENSKÉ ORGANIZACE *ICF CAMBODIA*
V KONTEXTU ROZVOJOVÉ SPOLUPRÁCE

PLÁN KVALITATIVNÍHO VÝZKUMU

Vypracovala:

Bc. Barbora Knížková

Mezinárodní rozvojová studia

1. ročník navazujícího studia

Olomouc 2017

Obsah

1. Výzkumné téma.....	3
2. Cíle výzkumu	5
3. Výzkumné otázky.....	5
4. Účel výzkumu.....	6
5. Výzkumný design a metodologie	6
6. Proveditelnost a rizika výzkumu	7
7. Etické aspekty.....	8
8. Harmonogram a finanční náklady	8
Bibliografie.....	9
Elektronické zdroje.....	9

1. Výzkumné téma

V kvalitativním výzkumu, jehož výstupem bude diplomová práce, se chci zabývat fungováním náboženské organizace ICF Cambodia z pohledu kulturní antropologie a mezinárodních rozvojových studií.

ICF Cambodia¹ je křesťanskou církevní organizací působící v Kambodži od roku 2014. Je součástí tzv. ICF Movement, které vzniklo v Zurichu v roce 1996 s vizí vytvořit „dynamickou a moderní církev v souladu s naší dobou“. ² ICF Cambodia je jednou z mála církví tohoto hnutí fungující mimo Evropu (jediná další je ICF Tel Aviv) a byla založena manželským párem švýcarského původu, který před tím několik let působil v ICF Zurich. ICF Cambodia klade velký důraz na náboženské aktivity, evangelizaci a poskytování duchovních služeb svým členům. Zároveň se ale nejedná pouze o náboženskou organizaci ve smyslu „místa uctívání a provádění náboženských obřadů“. ICF Cambodia uvádí na svých stránkách, že její vizí je odstraňování chudoby a posilování obyvatel Kambodži v dosahování jejich plného potenciálu. ³ Toho chce dosáhnout jak duchovní službou, tak zprostředkováním vzdělání, zdravotní péči a posilováním komunitního rozvoje. ⁴

Mezi aktivity a projekty organizace ICF Cambodia patří vyhledávání sponzorů pro sirotky a děti ze sociálně slabých rodin, financování studia vybraným studentům, provozování chráněných dílen, potravinová pomoc, a další. Právě to z ní činí zajímavého aktéra na poli mezinárodní humanitární pomoci a rozvojové spolupráce.

Z pohledu mezinárodních rozvojových studií může být tato organizace označená jako nábožensky založená organizace (anglicky faith-based organization, zkráceně FBO). Autoři se neshodují na přesné definici nábožensky založených organizací, E. Ferris ale ve své práci uvádí, že by měly mít alespoň jednu z následujících charakteristik: afiliace k náboženskému hnutí, vizí s explicitní referencí na konkrétní náboženské hodnoty, finanční podporu z náboženských zdrojů a vedení či rozhodovací proces založený na náboženské víře. ⁵

¹ Nezkráceně *International Christian Fellowship Cambodia*

² ICF CAMBODIA. Our Vision. ICF Cambodia [online]. [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: <https://www.icf-cambodia.com/welcome/our-vision/>.

³ Tamtéž.

⁴ ICF CAMBODIA. Welcome to ICF Cambodia information pdf brochure. ICF Cambodia [online]. [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: <https://www.icf-cambodia.com/wp-content/uploads/sites/49/2016/04/Welcome-to-ICF-Cambodia.pdf>.

⁵ FERRIS, Elisabeth. Faith-based and secular humanitarian organizations. *International review of the Red Cross*. 2005, č. 87/858. ISSN: 1607-5889, s. 312.

Organizace ICF Cambodia splňuje minimálně první z těchto charakteristik, a může tak být považována za nábožensky založenou organizaci, kladoucí důraz na evangelizaci obyvatelstva, ale zároveň neupozadující sociální služby, které poskytuje. Z toho důvodu je pro mě tato organizace zajímavou i z pohledu kulturní antropologie, zvláště pak označíme-li ji za organizaci misijního charakteru.

Křesťanskou misii jsem se již v minulosti zabývala ve své bakalářské práci *Evangelizační činnost křesťanských misionářů v zemích mimo euroamerický prostor v kontextu místní kultury*. Pro účely této práce jsem prováděla kvalitativní výzkum mezi aktivními misionáři a snažila jsem se zmapovat evangelizační strategie a postupy současné křesťanské misie při výjezdech do zemí mimo euroamerický prostor. Výzkum si kladl za cíl blíže poznat způsoby přípravy na misijní činnost, reflexi místní kultury a případnou snahu misionářů místní kulturu poznat a proniknout do ní.

Mezi výsledky, které můj výzkum přinesl, bylo zjištění zajímavých rozdílů mezi různými křesťanskými denominacemi v tom, jak velký důraz kladou misionáři a misijní organizace na dva základní aspekty misijní činnosti, jimiž jsou evangelizace a sociální akt.⁶ Podle teologů by tyto dva aspekty misie měly být v rovnováze, ovšem praxe, kterou se mi v mém výzkumu podařilo poodhalit, vypovídala o jiné skutečnosti. Zatímco protestanští misionáři kladou větší důraz na evangelizaci obyvatelstva a považují ji za důležitější, katoličtí misionáři tuto evangelizaci zcela upozadují (katolíci v mém vzorku se jí vůbec nevěnovali) a soustředí se pouze na poskytování sociálních služeb.⁷

Vrátím-li se k pohledu mezinárodních rozvojových studií, musím podotknout, že právě fakt, že se křesťanští misionáři a misijní organizace věnují (ať už ve větší či menší míře) poskytování sociálních služeb, z nich činí zajímavé téma pro tento obor. Zároveň jejich důraz na evangelizaci obyvatelstva, či poskytování jakýchkoli duchovních služeb, je dělá zajímavé pro kulturní antropologii, zvláště pokud tato aktivita probíhá v prostředí, ve kterém není křesťanství dominantním či tradičním náboženstvím.

⁶ Podle katolických i protestantských teologů je evangelizace pouze součástí misie zabývající se kázáním evangelia, samotná misie v sobě ale obsahuje víc. Misie by měla brát v potaz všechny potřeby lidí, nejen ty duchovní, proto se vlastně k evangelizaci připojuje i sociální činnost. Misie je sociálním aktem a jako taková musí mít holistický přístup – tedy nesmí oddělovat duchovní a osobní sféru lidského života od té hmotné a sociální. (BOSCH, David J. *Dynamika křesťanské misie: dejiny a budúcnosť misijných modelov, 1. diel*. Praha: Středoevropské centrum misijních studií, 2009. ISBN 978-80-903986-2-7, s. 23.)

⁷ KNÍŽKOVÁ, Barbora. *Evangelizační činnost křesťanských misionářů v zemích mimo euroamerický prostor v kontextu místní kultury*. Olomouc, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie, s. 41-42.

Toto jsou důvody, na základě kterých jsem se rozhodla hlouběji se zabývat křesťanskou organizací ICF Cambodia a považuji ji za vhodnou k výzkumu jak z pohledu mezinárodních rozvojových studií, tak z pohledu kulturní antropologie.

2. Cíle výzkumu

Cílem práce je popsat fungování křesťanské organizace ICF Cambodia z pohledu mezinárodních rozvojových studií a kulturní antropologie.

Při vyhodnocování výsledků výzkumu bych ráda byla schopná určit, o jaký typ nábožensky založené organizace se jedná, jak funguje, jak je financována a jakým způsobem jsou plánovány a implementovány její rozvojové projekty. Z pohledu kulturní antropologie bych ráda ICF Cambodia popsala v otázkách evangelizačních strategií a interkulturní komunikace, která mezi vedením organizace a místním obyvatelstvem probíhá.

3. Výzkumné otázky

Hlavní výzkumná otázka: Jak funguje náboženská organizace ICF Cambodia v kontextu mezinárodní rozvojové spolupráce?

Vedlejší výzkumné otázky:

- 1) Jaká je organizační struktura organizace ICF Cambodia? (financování, rozhodovací procesy, vnitřní hierarchie organizace, spolupráce s jinými církvemi, spolupráce se sekulárními organizacemi či vládou)
- 2) Jak ICF Cambodia plánuje a implementuje své programy a projekty? (selekce poskytovaných sociálních služeb, selekce beneficentů, integrace náboženských prvků do poskytovaných služeb, dobrovolná/povinná participace příjemců sociálních služeb na náboženských aktivitách)
- 3) Jak ICF Cambodia projevuje svou religiozitu a misijní zaměření? (identita a vize organizace, religiozita členů a vedení organizace, evangelizační strategie)

Vedlejší výzkumné otázky byly stanoveny na základě doporučení W. Bielefelda a W.S. Clevelanda, kteří ve svém článku shrnují dosavadní bádání o nábožensky založených organizacích a udávají tato témata jako aspekty, skrze které se dají tyto organizace zkoumat a klasifikovat.⁸

⁸ BIELEFELD, Wolfgang - CLEVELAND, William Suhs. Defining Faith-Based Organizations and Understanding Them Through Research. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*. 2013, č. 42/3. ISSN: 0899-7640, s. 446-447.

V rámci stanovených výzkumných otázek se budu dále soustředit na tato témata: rozvojové projekty, dobrovolnictví, běžné dění v organizaci a na nedělních shromážděních, spolupráce mezi členy organizace kambodžského a nekambodžského původu, evangelizační aktivity a kontextualizace evangelia, potenciální ideologický konflikt mezi křesťanstvím a místní kulturou, kontext místní kultury, ad.

4. Účel výzkumu

O téma křesťanské misie se zajímám především proto, že jsem sama věřící a praktikující křesťanka a osobně se znám s mnoha aktivními misionáři. Kontroverznost tohoto tématu v kombinaci s osobním přátelským vztahem k těmto lidem způsobila, že se pro mě současná misie stala výzvou. Chci ji hlouběji pochopit, a pomoci tak sobě i akademické obci utvořit si na tuto problematiku názor.

Význam výzkumu vnímám především v možnosti lépe porozumět současné misijní činnosti, kterou považuji za aktuální, eticky kontroverzní a zároveň značně neprobádané téma. Vzhledem k tomu, že misijní organizace aktivně působí v mnoha rozvojových zemích a poskytují zde sociální služby často zcela mimo systém mezinárodní rozvojové spolupráce, považuji za nezbytné zabývat se jimi z pohledu mezinárodních rozvojových studií.

Celkově si myslím, že můj výzkum otevírá určitá tabu a v budoucnu by mohl napomoci živější komunikaci akademiky a organizacemi tohoto typu.

5. Výzkumný design a metodologie

Pro realizaci svého výzkumu jsem se rozhodla zvolit kombinaci designů případové studie a etnografického terénního výzkumu.

Případovou studii označují autoři R. Švaříček a K. Šed'ová jako vhodnou pro zkoumání a porozumění jednomu či několika málo konkrétním případům zachycujícím určitý sociální jev.⁹ Tento design považuji za vhodný, zároveň si ale myslím, že koncept etnografického výzkumu lépe vystihuje náplň mé práce.

Svůj výzkum chci založit především na metodě zúčastněného pozorování, polostrukturovaných rozhovorech a analýze dokumentů. Jde mi o detailní popis kultury

⁹ ŠVAŘÍČEK, Roman – ŠEDOVÁ, Klára et. al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0, s. 97.

organizace, její struktury, odhalení názorů a hodnot jedinců, popsání mezilidských interakcí v rámci každodenního dění, a tak podobně, což odpovídá definici etnografické studie.¹⁰

Do organizace ICF Cambodia jsem se již přihlásila jako dobrovolník. Organizace dobrovolníkům nenabízí žádnou odměnu ani neproplácí žádné náklady spojené s dobrovolnictvím, zprostředkovává pro ně ale ubytování a stravu třikrát denně přímo ve svých prostorách za nízkou cenu. Této možnosti chci rozhodně využít, protože mi umožní trávit mezi lidmi působícími v ICF Cambodia skutečně sto procent svého času. V průběhu svého pobytu si budu vést podrobný terénní deník, do něhož budu zaznamenávat běžné dění i útržky neformálních rozhovorů, které se budu snažit směřovat k tématům, která mě zajímají. Zároveň postupně provedu několik formálních polostrukturovaných rozhovorů s konkrétními lidmi, které vytipuji jako kompetentní k tomu, aby mi poskytli detailnější informace o oblastech činnosti ICF Cambodia, které mě zajímají.

6. Proveditelnost a rizika výzkumu

Jak jsem zmínila výše, s organizací ICF Cambodia jsem již v kontaktu. V lednu 2017 se mi podařilo osobně se setkat se dvěma osobami z jejího vedení a prodiskutovat svůj záměr působit mezi nimi jako dobrovolník a zároveň s tím se věnovat svému výzkumu. Vedení organizace proti mému plánu nic nenamítalo, jejich jediná starost byla, aby mé výzkumné aktivity příliš nezatěžovaly ostatní pracovníky a dobrovolníky. Myslím si, že to jim mohu plně zajistit, už proto, že těžiště mé práce bude spočívat v zúčastněném pozorování, což je metoda náročná především pro výzkumníky, informátory by ale měla zatížit minimálně.

Nespornou výhodou, která mi otevřela dveře do tohoto terénu i do komunikace s vedením ICF Cambodia je můj osobní vztah k misijní činnosti a členství v křesťanské církvi. Zároveň ovšem tento fakt vnímám jako největší riziko, které můj výzkum ponese. Protože si uvědomuji rizika své zaujatosti, rozhodla jsem neuchylovat se při analýze nasbíraných dat k hodnotícím soudům, ale spíš ke snaze opravdu detailně popsat fungování organizace, podle zásad současné etnografie. Myslím si, že pokud se budu držet této cesty, může můj výzkum přinést objektivní a kvalitní výsledky.

¹⁰ ŠVAŘÍČEK, Roman – ŠEĐOVÁ, Klára et. al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0, s. 123-124.

7. Etické aspekty

Jedna z největších etických otázek, kterou se zabývám, je nakolik být s ostatními lidmi působícími v organizaci otevřená ohledně svého výzkumného záměru. Jak jsem již zmiňovala, vedení organizace je s ním obeznámeno, zároveň jsem je při našem rozhovoru požádala, abych byla ostatním dobrovolníkům a pracovníkům primárně představena jen jako další dobrovolník. Je to z toho důvodu, že bych ráda minimalizovala negativní efekty svého výzkumu a chtěla bych, aby se ke mně ostatní chovali, jako se chovají k dobrovolníkům.

Zároveň je ovšem neetické před nimi své výzkumné aktivity tajit. Myslím si ale, že pokud tento fakt vyplyne na povrch až v průběhu mého působení v organizaci, jeho negativní efekt se do velké míry „rozvolní“ a nebude tak silný.

Lidem, se kterými budu provádět formální rozhovory, samozřejmě svůj výzkum představím podrobně a budu s nimi sdílet i své motivace k jeho provedení. Rozhovory uskutečním na základě jejich informovaného souhlasu a anonymizuji jejich jména.

Co se týče identity celé organizace, probrala jsem tuto otázku s vedením a bylo mi povoleno ve své práci uvádět skutečné jméno organizace. Proto tak činím již zde, v tomto výzkumném plánu.

Poslední otázkou je zprostředkování výsledků výzkumu organizaci. Vzhledem k tomu, že má diplomová práce bude napsána v češtině, rozhodla jsem se po jejím dokončení vypracovat ještě stručnou závěrečnou zprávu v angličtině, kterou poskytnu vedení organizace a konkrétním informátorům, se kterými budu provádět formální rozhovory.

8. Harmonogram a finanční náklady

Říjen – prosinec 2017: pobyt v organizaci ICF Cambodia, terénní výzkum

Leden – Únor 2018: analýza dat

Březen 2018: závěrečné práce, sepsání výsledků výzkumu

Celkové náklady výzkumu budou činit 80 000 Kč, jejich podrobné vyčíslení přikládám v samostatném dokumentu.

Bibliografie

BIELEFELD, Wolfgang - CLEVELAND, William Suhs. Defining Faith-Based Organizations and Understanding Them Through Research. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*. 2013, č. 42/3, 442–467. ISSN: 0899-7640.

BOSCH, David J. *Dynamika kresťanskej misie: dejiny a budúcnosť misijných modelov, 1. diel*. Praha: Stredoevropské centrum misijných štúdií, 2009. ISBN 978-80-903986-2-7.

FERRIS, Elisabeth. Faith-based and secular humanitarian organizations. *International review of the Red Cross*. 2005, č. 87/858, 311-325. ISSN: 1607-5889.

KNÍŽKOVÁ, Barbora. *Evangelizační činnost křesťanských misionářů v zemích mimo euroamerický prostor v kontextu místní kultury*. Olomouc, 2016. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Filozofická fakulta, Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie, s. 41-42.

ŠVAŘÍČEK, Roman – ŠEĐOVÁ, Klára et. al. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

Elektronické zdroje

ICF CAMBODIA. Our Vision. *ICF Cambodia* [online]. [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: <https://www.icf-cambodia.com/welcome/our-vision/>.

ICF CAMBODIA. Welcome to ICF Cambodia (information pdf brochure). *ICF Cambodia* [online]. [cit. 2017-03-11]. Dostupné z: <https://www.icf-cambodia.com/wp-content/uploads/sites/49/2016/04/Welcome-to-ICF-Cambodia.pdf>